

SIGMOND ISTVÁN

Ahol árnyéka van a fáknak

Huszonkét évig ettem a moslékot. Nézték, ahogy eszem, huszonkét évig azon csodálkoztam, hogy miért nézik, ahogy eszem, aztán már semmin sem csodálkoztam, talán csak azon, hogy miért csodálkoztam huszonkét évig. Pedig anyám jó előre megmondta, hogy a világ nézni fog engem. Sőt. Követni fogja minden léptemet születésemtől halálomig, mert én a világ teremtménye vagyok. Azzal a bizonyos világgal a közös cellában találkoztam, merthogy egymást néztük minduntalan, mi, akik ettük a moslékot, mi voltunk a világ. Aztán már csak magamat néztem, én magam lettem a világ, és jó lett volna tovább csodálkozni, de már nem lehetett, mert teremtés közben nem lehet csodálkozni. A világ vagy teremt, vagy csodálkozik, mindkettőt egyszerre csinálni felesleges. Ha egyfolytában azon csodálkozna, amit teremt, vagy a teremtésen magán csodálkozna, akkor már nem volna világ, csak isten. És istennek nem érdemes lenni. Szóval világ lettem, és kicsik, zöld emberkének adtam életet, akik némák voltak és süketek, bénák, és hasznavehetetlenek, és néha szellemileg is fogyatékosak, és úgy hívták őket, hogy gondolat. És persze tovább ettem a moslékot. Hogy világként is moslékot ettem, ennek nincs semmiféle transzcendens vetülete, egyszerűen csak a mindennapokban fellelhető aberrációk abundanciájának a jele.

Mindezt sejtelmesnek is lehetne tekinteni, csakhogy a helyzet azért nem sejtelmes, mert nincs helyzet. Mármint olyan lélegzetelállító. A szószátyár szövegelésnek pedig alig van köze ahhoz a történethez, amelynek egyelőre még a körvonalai sem látszanak. Viszont adva van egy kerítés. Ha megengednék, hogy benézzek a kerítés lécei közt az udvarra, elkezdődhetne a történet. Azon az udvaron ugyanis a múltam történik. Legalábbis azt hiszem. Csakhogy nem engedik, hogy átnézzek a lécek között. Nem mintha vaknak írtak volna meg, dehogyan. Csak nem akarják, hogy olyan legyek, mint a madár. Az a madár, amelyik megjelent a cellánk ablakában. Egyszer csak ott volt és nézett. Állt a két lábán, csőrét benyújtotta a rácsok között, és nézett. Volt valami a szemében, amitől nehezen lehetett elaludni. Néha csodálkozónak tűnt a tekintete, s ha feldúdoltam egy-egy régi dallamot, hogy a múltamból visszaidézzek valamit, gúnyosan megcsillant a szeme, fejét meg olyan szögletes mozdulatokkal forgatta felénk, mintha egy rosszul sikerült rajzfilmből került volna a cellánk ablakába. Biztos voltam benne, hogy a múltam illatából magával hozott egy szippantásnyit, de nem éreztem belőle semmit, pedig érezni akartam nagyon, meg-megrebbenő szárnya is jelenthetett valamit, hírnöknek kellett lennie, s a

megbénult hírnökök hasonlatosak hozzám, én sem tudnám közölni egy félhalottal a kegyelmet, s ha kiengednének a kapun, nem tudnám, hol van nyugat vagy kelet, s lehet, hogy megpróbálnám magammal vinni a társamat s a vedret, de miket beszélek, hiszen a vak is láthatja, hogy ez a madár egy emberi lelket hordoz magában, s azért jelent meg, hogy vigyázzon reám, a társam szerint viszont mindezekből semmi sem lehet igaz, nem hírnök ez, lélek sem lehet, ez csak egy madár. Szürke és hangtalan. S ha nem megy el, megdöglik, mint a bogár a falon s a gondolat a halott agyakban. Egy ideig beszéltünk hozzá, de hogy csipogni sem csipogott, lemondunk az egyoldalú társalgásról. Télen aztán ráfagyott a rácsra. De nézni tovább nézett bennünket. Így, holtan, mintha megnyugvás lett volna a szemében, de nem biztos. Sorsot kellett húzni a sorrend miatt. Szerencsém volt, én lehettem az első. A társam vállára állva könnyen elértem a madarat. Egy ideig csak néztem, nem tudtam, mit kell csinálni, aztán megsimogattam a tollait. Ez volt a temetés. A társam megpróbálta ráhúzni a szemhéját a szemgolyójára, de hogy nem sikerült, letépte a madár fejét. Persze kértem egy másik vedret, nem akartam a társammal ugyanabba a vedrebe üríteni. Amikor kiengedték, nem köszöntem neki. Csak biccentettem.

Hogy ezután mi következik, a „csak biccenttem” után, fogalmam sincs, azt az életet élem, amit kitaláltak nekem, a gondolataim sem az enyéme, a cselekedeteimmel sem rendelkezem, hogy a múltamból mit fogok közölni, ez számomra is meglepetés lesz, de azért néhány lényeges dolgot nem mernének elmondani velem, mert félok, hogy elfajzott, beteges allűröket fitogtató, gyögmasszázstól is felgerjedő, jellemileg kimondottan fatarósnak elkönnyvelhető, bordélyházból is kiátkozott riherongynak tekintenének, ha például az is kiderülne, hogy a halott madár érintésekor kisuhant belőlem a ráció, maradtam degenerált, perverz, bugyuta magam, s amikor kezem felcsúszott a rácsra meredt lábacskákról a selymes tollacszkákra, megmerevedett hímvesszőm valamiféle görcsbe vonaglott egy ideig, hogy ennek epilógusa hozzon csak enyhülést, tulajdonképpen végig se merem gondolni, hogy mi történt, a társam viszont csak annyit mondott, hogy hát, ilyet én soha életemben, és kiköpött.

Nem hibbantam meg, csak próbálok viselkedni. Az az érzésem ugyanis, hogy filmre veszik a jelenetet. Természetesen egyetértek a dologgal, huszonkét év után mindennel egyetértek, legtöbbször saját magammal is, pedig ez tűnt a legnehezebbnek kezdetben. Hogy miért élnek külön életet a gondolataim, erre még nem sikerült választ találnom, noha ez nem az én feladatomban, hanem az övék. Mármint a gondolataimé. Ha nekik nem fontos a saját identitásukat megfejtetni, akkor bebalzsamozott csótányok menüet járnak. Ez mi volt? Szkizofrénia tetszetős tálalásban, ha netalán filmre vennék a gondolatokat is. Így volna életszaga a huszonkét évnek, csak hogy én sok mindent tudok, például azt is, hogy a film célja a film maga. A gondolat megfilmesítése gyatra közönségsikerre számíthat, ha viszont a rabok pipiskedve járnak fel-alá a cellá-

ban, s csillogó lakkcipőik ragyogása betölti az egyébként is napfényes helyiségeket, s amikor összetalálkoznak, egymás hogyléte felől érdeklődnek kedvesen, elképzelve egy-egy filozofikus töltetű értékítélet is a sajátosan civilizált börtönviszonyokat illetően, időnként szóba kerülhet a mélyen tisztelt anyuka egészségi állapota is, miközben teljesen kizárt ez utóbbi személy nemi szervének a felemlegetése, nos, ilyenkor számítani lehet az érdeklődésre, mert mindenki azt várja, hogy hátha mégis. Amikor kiköpött, én sem mondtam semmit, gondolatban eljutottam az „ejnye, ejnye” fokozatú durváskodásig, és vártam, hogy mi lesz tovább. Most sem tudom, hogy mi volt a filmbeli folytatás, feltételezéseim egyelőre csak arra vonatkozóan lehetnek, hogy mit nem rögzítettek a filmkockák. A szemétdombról a levesünkbe röpült legyek kéjesen szeretkeznek. Mágia. Ezt nem fogjuk viszontlátni soha. A szellentesben légfürdőző gyilkosok egymástól esdekelnek kegyelmet. Panoptikum. Leírva. Az igekötővé züllött igéket elnyeli az éjszaka, aztán a nappalok se veszik számba. Erről sem szól a fáma. És mégsem éltem itt hiába. Valamivel gyávább vagyok ugyan, mint a saját gondolataim, és az arcomon köpetek csorognak alá, csak-hogy a féligazságok silányságát csak az erős reflektorok tudnák közömbösíteni, amelyek megvilágítanak az arcomat, hozzátok közelebb azt a kamerát, hadd lássa mindenki, ahogy ragyog arcomon a mosoly, nem az a közismert, silány, tettető, maszk, mely a legapróbb csettintésre is keserű fintorrá változik, hanem az a letéphetetlen sugárzás, az örökléttel jegyes, amely tüzes vasként fénylik idegen nyállal megalázott arcomon.

Ez a patetikusra sikeredett szögörgeteg arra jellemző, aki mondatja velem mindezt, szerintem az előzményekkel kellett volna kezdeni, például annak közlésével, hogy a vedret kézzel szokták kimosatni a szabadulással, ezt én is természetesnek találtam (a ragályos fegyőr-logika önemésztőre formálja a tudatot), valakivel tisztára nyalatták egyszer, ebből én kimaradtam, pedig ezt is megtettem volna természetesen. Két-három év után még erősen berzenkedne az ilyesmi ellen az ember, vergődve, üvöltve, fejet a falhoz verve, könyörögve próbálod elintézni, hogy mással nyalassák ki, ne veled, aztán hogy lásd: a római jognak vajmi kevés köze van a modernebb korok börtöneihez, engedetlenkedésed jutalmául két vedret is kinyalatnak veled, s amikor meglátod, hogy száz veder sorakozik a fal mellett, úgy nyalod ki azt a kettőt, mintha Isten asztaláról habzsolnád a kegyelmet. Huszonkét év után persze egészen más a képzet. Anyád arcát felzabálták a felejtés gyilkos férgei, azt is el tudod fogadni, hogy nem is volt anyád, mindent el lehet fogadni, mindent el lehet viselni, még a gondolatot is, mely szüli a halottakat rendületlenül, persze adhat életet a csendnek és lehet gyógyír is ima, de főként átokként és átkokat átkozóként teljesít szolgálatot. Tudatodban a közöny vette át a prímet, Isten alantas munkát kapott, Ő a sírásó s a semmi egyszemélyben. És mégis szerencséd van, mert tudod a lényegét: nem a rácsok mögé szorult világ árasztja a végzetszagot, amely-

nél fertelmesebb bűzt a Teremtés óta nem érezhattünk soha (mondtam én is, mondták mások is: az eredendő bűn a Teremtés maga!), hanem a „minden mind-egy” tudata, amikor a végtelenségig tartó napfogyatkozás nemcsak önmagát jelenti, hanem a beteljesülés apoteózisát is, s a negatív életeszmények diadalát harsogva ünnepli a kárhozatban sütkérező lélek, most azonban figyeljetelek, most fogják tudatni velem s veletek ennek a jelenetnek a miértjét, amely nem eszme, nem érv, a szellemhez sincs semmi köze, viszont arra alkalmas, hogy a kérdőjel bilincskébe fogja a végzetszagozt, a Teremtést, a mindent mindegyet, hogy ugyanis annak a hírnök-madárnak a letépett fejét itt őrzöm a zsebemben. A múltból érkezett jelek hittel díszítik a közönybe fulladt jelent, így lesz a semmiből Isten. S akkor ne értsek egyet? Most én vagyok a kegyelt, s még nem tudom felfogni, hogy én vagyok a kegyelt, pedig ott állok útra készen. Háta-mon zsák, arcomon a mosoly berendezkedett az öröklétre, de lelkemben semmi sincsen. Köpnek? Hát köpjenek. A fanatikus filmesek premier plánban mutatnának egy kidomborodott zsebet s a morbid pour morbid szellemében jól láthatóan lüktetne az a zseb, mintha élne benne a fej, az apró csőrrel s az elviselhetetlenül figyelő szemekkel, aztán egy hanyag eleganciával érkező kéz lassan elmerül az imént bemutatott zsebben, mintha küzdelem lenne odabent, hogy végül egy arc zárja le a képsort, felül kéjesen repdeső szempillák, alul madárfejet ropogtat egy fogsor, az egyik szem kibámul még egy vértől csepegő szájából, majd a fogak csattogva tépik cafatokra az ügyesen gurigázó szemgolyót. Utána reklámszöveg: „A kannibál desszert a legjobb. Guri-guri be a szájba, madár dalol vacsorára. w.w.w. hu. ro.”

- Zsákocskát le, topánkát mellé - mondta az egyik félhangosan, mintha nem is nekem mondta volna, hogy hosszú sóhajtnak is fel lehetett volna fogni, hiszen az is elképzelhető, hogy nem én vagyok azon az udvaron, ha nincs anyám, nem is létezem, véletlenszerűen találhatott ki valaki egyrészt éjszaka után nap hajnalán, előfordulhat az ilyesmi, hogy az álom s az ébrenlét mezsgyéjén kart karba öltve sétálgat az önvádból kiszakadt szándék s a képzelet szülte sejtelem, ilyenkor arcok születhetnek a behunyt szemek mögött, eltorzult arcok vagy tüneményes embercsodák, gyalogjáró mítoszok vagy testet öltött szemétkupacok. Láthatatlanban egyetértek a változatok bármelyikével, az ima bölcsőjét ringatom, hogy legyen képzelet csupán, csak hogy a kegyelem a börtönökben nem kapott szobát. Vagyok. És most vagyok. Itt, a kapunál. Nem néznek reám, tudják, hogy a zsákot leemeltem a hátamról, s a pánkának nevezett ormótlán, foszlányokra szakadt micsodából is kiléptem a parancs halatán.

És beállok köpőcsészének. A történelem nem itt kezdődik, de ezek itt ketten csak a jelenben élnek, egymás gondolatainak megfejtését tökélyre vitték, egyszerre néznek fel az égre, de hogy semmi érdekeset sem látnak, unottan fordulnak felém, megcélolnak s arcul köpnek. Ha megmozdulnék, visszavin-

nének. Hát akkor cölöp. A nyálképződés időigényes, ez még nem szerencsés fordulat, de annak egy része. Várunk. Ők a nyálra, én a jövőre. Tétlenkedés kizárva. Világ vagyok újra, néhány zöld emberkével népesítem be a teret, akik észrevétlenül suhannak ki a vasrácsos kapun, egy röpké másodperc csupán, s máris ott szoronganak a kerítés előtt, hogy a lécek közötti résekben végre élőképpé válják a múltam. Csakhogy mindenütt jelen idő van, ott, a léckerítés előtt és itt, ahol a mosolygós köpöcsésze szerepét játszom, s a zöld emberkék jelen idejét egyelőre a jövőbe taszítják az arcomba csapódó újabb köpetek. De a mosoly változatlanul éli a maga életét, nem én mosolygok, a szabadulás híre mosolyog az arcomon, ő már önálló létet kapott, nincs teste, nincs lelke, pedig több, mint fogadott gyermek, rokon. De a filmesek sem tétlenkednek bizonyára. Mielőtt a kerítés mögötti teret pásztázná végig a híreket habzsoló kamera, a találékony filmesek lángcsóvával veszik körül délceggé magasztosított, izmuktól duzzadó testemet, fejemen viaszból készült mirtuszkoszorú, persze lehetne egy egyszerű diadém is, a glóriás rabfej már sztereotípa, a trükkben annyi a művészet, mint apácabugyiban a hit, mondanám, ha kérdezné valaki, de senki sem kérdezi, mit csinál az a két dákó ott a kapunál, bődul fel egy sztentori hang a kamera mögül, mondtam, hogy maszkírozassák fasisztoidra magukat, és addig rángassák a művész úr tökrét, amíg elreped az állkapcsa, és premier plánban kérem azt a haját tépő anyaacot, művésznő drága, tépje élethűen a parókáját, legyen szíves, és protézis félig ki a szájából, és ide kérem bejelölni egy tizenkét másodperces hörgést, közepes intenzitásban, ne tessék, kérem, játszani a türelmemmel, az én tehetségem nem arra való, hogy sztereóban hallassam a banalitást, a jelképes ábrázolás idejétmúlt, őskori lelet itt egy az egyben megy minden, s ez benne a filozófia, közben a zöld emberkék ott állnak teltre készen a a temetőkert kerítése mögött, holtakat éleszteni kerültek oda, nekem meg az a dolgom, hogy közelebb lépjek, intettek, hogy jöjjenek fel azon a három lépcsőfokon, s onnan már búcsút inthetek a huszonkét évnek, a filmesek szétfoszlottak, ám a megrendelt hörgés megtapadt az agyamban, nem engedem, hogy hangra változva kiszakadjon a számon, pedig az első lépcsőfokra is alig tudom feltornászni magam, mondanám, hogy kérem szépen azt az élethű lángcsóvát a lábam közé, hogy emelje délcegségemet a magasba, de nincs kihez rimánkodni, egyébként a rimánkodás fogalma is idegen nekem, és ehhez azt is hozzá kell tennem, hogy tulajdonképpen én már mindent, de igazán mindent elértem, amit ember a saját jelenében elérhet, igen, például fel tudok lépni három lépcsőfokon, s ha négy volna, azzal is megbirkóznék, úgy hiszem, lám, a cellából még ketten kellett hogy végighozzanak a folyosókon, az udvaron elboldogulok magam, ott állok már a lépcsők tetején egészen közel a kapuhoz, zsákom ugyan nincs és mezítláb is vagyok, de ha volna délceg mosoly, akkor az van az arcomon, egy picikét megpihenek mielőtt kilépnék a szabadba, azok a zöld emberkék már réges-rég átmásztak a kerítés lécei között,

harangszót hallani. A hangforrást kutatva nézek körül, zeng-bong a temető, hiszen minden sírkőbe harangot ültetett a gyászba szomorított képzelet, s azok konganak szakadatlanul. A temetőkert megnyugtató csendje az ábrándvilágban élők fantazmagóriája, a szólásmondás rangján még igaznak is lehetne tekinteni, azok számára persze, akik sosem járnak temetőt nézni s a sírkövek simogatásához sem szokott hozzá a tenyerük. Aki a sírok között tanulja fajtája egyszeregyét, azt már nem kell féltetni, ki tudja szűrni a sírhantokba öltözött csendből a temető hangjait, itt a múlt is, a jövő is a jelenben történik, a kőbe vésett öröklétről vitatkoznak a holtak, s az öröklét biztosítva van, hiszen Isten a saját képére teremtette a holtakat, még a földrengések is megkímélik a temetőket rendszerint. (A zárójelben kizárólag én magam vagyok, és mégis csak suttogva merem mondani, hogy ebben a zsúfoltságban senkire sem lehet számítani, a tébolyult fegyőrök unalmukban köpködik a fejem, a talizmán-madárfej orrfacsaró bűdösséget áraszt, pedig valamikor üdvözítőnek éreztem a szerepét, biblikus értelemben is, a filmekkel is csínján kell bánni, ha létre hozom őket, képesek életben maradni véglegesen. Valamit itt végleg elrontott valaki, az élők a holtak mintájára a jelenben akarnak élni, a köztörvényes bűnözők is számítanak az öröklétre, a most és mindörökké mottóként szuperál a temetőben és a börtönökben egyaránt, s miközben mondatják velem a kötelező leckét a kőbe vésett öröklétről s a földrengésekről, az én emberkéim ott szoronganak már a kerítésen belül, s várják, hogy életre kelthessék múltam képeit.) Kilépek a zárójelből, mert maradok tovább magam (időben jelzem, ha igába fognak megint), és sürgősen el kell döntenem, hogy a gondolatokat én küldtem-e előre vagy előre küldették velem, mert ha küldték, tehát nem tőlem függnék, egyszerűbb a képlet (a megszorodott filmek sem térnének vissza sohasem), virág kerülne a sírhantok egyikére, Istent dicsőítenének egyikét bekezdésnyi időre, aztán ámen és jónapot, az újabb évfordulóig szünetelnek a könnyek. Csakhogy a kicsi zöld emberkék titkos ügynökként élnek, csak én tudok róluk, senki más, s miközben arra várok, hogy magam mögött hagyjak huszonkét évet, a fehér ruhás menyasszony felmagasodik a temetőkertben, ott áll a sírok között, a tűző nap alatt. Tüllfátyla méltósággal lebben az enyhe szellőben, az áttetsző, lenge selyembe burkolt test fátyoltáncot lejtene, ha nem volna szobor, tündöklük, sugárzik, ragyog, nekem tündöklük, nekem sugárzik, nekem ragyog, egyik kezemet feléje nyújtom, a másikkal egy sírkőre támaszkodva próbálok kitörni a saját szoborból, Isten sehol, embert sem látni, egyetlenegy ölelésért vállalnék még huszonkét évet, kinyalt vedret, köpetet, filmet, akármit, mindent, a kicsi zöld emberkéknek Isten-szerepet adok, megelevenednek a szobrok, ott állnak egymással szemközt, testük özszeér, lángok csapnak elő az érintkezés nyomán, és mégsem senyvednek a testek, mert holtak nincsenek, vagy úgy nincsenek, ahogy elhitették velünk, végzet sincs, nem volt, nem is létezett sohasem, a temető most hallgat, a föld sem

lélegzik, a virágok sem beszélnek a fákon, kinyúlok, hogy lehántsam arcáról a fátlyat, s az a tizenkét másodperces hörgés, amelyet a filmesek rendeltek meg valamikor, most szakad ki a számból, a lehántott fátlyak mögül előbukkan egy fogatlan ínyű banya arca, szemében csillogás, kezei karomként kapaszkodnak a nyakamba. Haja csimbókos, háta görbe, orra a szájába konyul, émelyítő rot-hadásszag lengi körül, végre, végre, mondja rekedten, megjött az én szerelme-tes párom, gyere, édesem, s miközben aszottan csüngő, élettelen zacskói inga-óra gyanánt lötyögnek ráncokba fulladt köldöke fölött a hasán, csókolj, csókolj halálra, én vagyok a te cicuskád, megtartottam magam neked, pötyögi szű-zies játékosággal a fülemben, s a vámpírok kidülledt, zöldessárga szemével mered reám, aztán vaskapocs markába szorítja a fejem s fogatlan ínyével a számra tapad.

Próbálok elrepülni, más megoldás nem jut eszembe, karjaimat szabadon mozgathatom, lengetem őket fel-alá, teljesen mindegy, hogy hova jutok, az égbe vagy a föld alá, ágaskodni is megpróbálok, de nagyobb lendület kellene, nem merek semmit sem mondani, néven sem nevezem, te, huncut, te, motyogja felhevülten, ő az objektív átok, nem vitás. Ha igába fognának megint, visszakerülnék az eredeti képbe, ki hitte volna, hogy a bilincsbe vert szellem néha pihenést, sőt megváltást is jelenthet, ez, persze, most ábránd, mert nem történik semmi, maradok magam ebben a zárójel nélküli zárójelben. Telik az idő. Az Idő, persze, az Időt kellene megállítani, ha már a gondolatot kordában tartani nem lehet, hiszen a gondolat tovább gondolja önmagát, az időt viszont lehet kezelni, csak hogy ehhez fizikai valóságban is jelen kellene lenni, a kicsi zöld emberkék egymagukban tehetetlenek.

Nem hiszem, hogy a fegyőrök gondolatolvasásra pazarolnák értékes idejüket, de most mintha megérezték volna, hogy valami különös baj van velem, valamiféle segítő szándékot érzek a mozdulatban, ahogy egyikük csizmája talpával fenéken taszít, menj a büdös, rohadt anyádba, mondja kedveskedve, te, gané, te, mocsok, társa is lendít egyet a karján, hogy búcsúzól még egyszer érintkezésbe lépjen velem, az arcomon kellett volna hogy landoljon az ökle, s ha egy-két fog kirepülne a számból, lenne mit mesélni a gyerkőcöknek odahaza, de az élvezet elmaradt s az esti mese témája is módosulásra szorul, az apuka ökle ugyanis elzúg a fejem mellett, holnap úgyis behoznak megint, szól utánam bizakodva, nincs a szemében gyűlölet, de megtanulta a fegyőrök tízparancsolatát, e nélkül élni nem lehet és nem is érdemes, s ez úgy kezdődik, hogy üss, akit s amikor lehet! A börtönkáté egyéb tudnivalókat is tartalmaz, de azok csak a fegyőrök okulását hivatottak szolgálni, a gyilkosok mindig visszatérnek-féle aranyigazságokkal szórakoztatják egymást estefelé, amikor mindenki pihenni tér, a rabok sincsenek kezügyben, hogy áloműző gyanánt még egyszer, utoljára ütni lehessen valakit.

Nem jövök vissza sohasem, mondanám, ha az arcomon viruló mosoly hagyna beszélni, egyébként sincs értelme a szónak sem idebent, sem odakint, mesélték, hogy valaki segítség után szűkölt, amikor szabad lett megint, ez jól hangzik s lélekbe markoló hatása van, de csak regényben lehet igaz, az életben hamis, én például nem igénylem, hogy nyitott kalitkában tartva fokozatosan szoktassanak hozzá a bűnnel fertőzött jelenhez, ha ennek tagadása is része az egységes egésznek, noha én szeretem ezt a jelent, mert sivár a táj, belül és kívül egyaránt, s a sivár tájnak méltósága van, s a méltóság a halál rokona, s akkor az én rokonom is, és azért is szeretem, mert sikátorokból indult az utam és sikátorokba jutottam megint, itt árnyéka van a fáknak és a csendet békének nevezik, nincs gyermekricsaj s a siratóasszonyok jajongását sem hallani, a fortissimók és a pianók nem váltják egymást, a szokványos mérteket és azértokat nem ismerik, szebb a halál, mint a születés, nincs Isten, csak a koldusok hisznek, de a koldusokat mindenki eteti. A temetőkapunál véget ér ez a világ, itt vagyok végre, hogy megállítsam az időt néhány lélegzetvételyi pillanatra, a kicsi zöld emberkéket sehol sem lelem, visszaszökhettek a helyükre, talán azért olyan nehéz a fejem, gondterhelt, mondják az ilyenre, s nem tudják, hogy milyen igazat beszélek, a megelevenedett szobrok ott viaskodnak a sírkövek között, a magasabbik, aki az én arcomat viseli, trükkkel próbálkozik, jól jönnének most a filmesek lángcsóvái, az a bizonyos apácabugyi, de ilyenkor persze nincsenek jelen, a banya viszont, aki az ara szerepét játssza, egyre hevesebb, hiába akartam elterelni a figyelmét a sírkövekből kirángatott harangocskákkal, a zene, amit hallani lehet, dallamtalan, idegtépő, a vasárnapi harangszón csúfolódó, zengzetes kakofónia, ám a banya férfit akar, most, azonnal és mindörökre, ezt a pillanatot várta időtlen idők óta, neki most jött el a várva várt tavasz, vagy eljött hamarabb, de valahogy megszakadt, eltolódott néhány évtizeddel, s az istenek behunyt szemmel ugyan, de hagyták, hogy a némbervágó felélesszen egy halottat, aki nem érti, hogy miért szorulnak nyakára a kezek, így hát nem várhatok egy pillanatig sem, megállítom az időt, a mozdulatot, a lélegzetvétel is szünetel, leáll minden, elnémulnak a harangok, a virágok sem hervadoznak egy ideig, az agg menyasszony csordogáló nyála és megáll a szája szögletében, az arcát megszálló kéj göcsörtös arcára fagyott, én sem mozdulok, a filmesek viszont sűrögnek-forognak, változik a helyszín, s néhány évtizeddel hátrább léptünk az időben, a reflektorok beállítva, a rendező beint. A képzeletbeli zárójelnek itt vége szakad, már nem vagyok magam, igába fogtak megint.

Enyhe szellő suhan be az nyitott ablakon, a hófehér fátyol meg-meglebben az éjfekete hajkorona körül, mellbimbójának sötét udvara áttetszik a selymeken, a zöldesszürke szemekből kitörő lángok a ruhán keresztül is perzselik a bőrömet, nem az ártatlan szerelem üde tisztasága oldalog most felém, szégyenkezve, szelíden, hanem a kéj vonaglik végig a szobán, s lázasan lüktet minde-

nem, ahogy végigsimogatja az ágyékomat, majd megmarkolja a testemet, így, egy az egyben történik minden, mondaná a filmes, s ez lenne a filozófia, ezek után lélegzetvételre sem idő, három méteres távolságból vetem rá magam, hogy a szertartás előtt, még egyszer, utoljára magamhoz zárjam forró, áthevült testét, mely enyém lesz nemsokára, csakhogy a szélesre tárt ablakok előtt ütközünk össze, buldózetként érkezem, még hallani lehet – ő is hallotta bizonyára – az udvar mélységéből érkező családi örömrivalgás hangjait, aztán csak borulunk ki az ablakon, nekem még sikerül megkapaszkodni az egyik ablak-szárnyban, ő a fátylai sokaságában küszködik a jelennel, a felsőbb hatalom nem fogta meg a kezét, s oly nehéz támaszt találni a semmiben, nézem, ahogy négy emelet magasságából belerepül a tájba, arcán semmi sincsen, sem fájdalom, sem öröm, csak az átok hallgat a tágra nyílt szemekben, egyszóval kiszállt belőle Isten.

A zárójelek már nem nyújtanak védelmet, az Idő is komizkodik, leállhatott volna hosszabb időre, amíg valamilyen megoldás születik, például a jelenből múlt lesz megint, a szobrok visszakerülnek a sírhantokba, s a sírkövek szívében az öröklét dicséretét kongatják a harangok tovább, de az Idővel nehéz szót érteni, nem véletlenül neveztem legfelsőbb hatalomnak, AKI néha kedvtelésből hagyja magát kezelni, például megállítható, vagy előre-hátra tologathatók benne az időszeltekék, persze halálos veszély forrása is lehet, főleg ha rabszolgaként kezeled, akkor fenevad lesz és jelenné változik, és életet ad a szobroknak megint, lám, véghelyzettel küszködünk, fogatlan ínye a számra tapad, itt hagytuk abba, amikor leállt a mozdulat, elhalkult a hang, most meg újra életre kelt a menyasszony-banya, több életet is kaphatott időközben, mert veszettül tépi magáról s rólam a rongyokat, közben egyhangú duruzsolásba kezd, mintha hipnotikus álomban ringanék, ez az éneket is a magáénak akarja, mindent, ami valómba sűrített a múltam, ha nem vigyázok, kiüríti az agyam, s ezt nem engedhetem meg semmiképpen, az emlékeimet nem hagyhatom beleveszni egy élőt játszó, megöregedett szoborba, megölném vele a társamat, akit az utolsó nap megfosztottam a köszönés örömétől, a hírnök-madarat is halálra ítélném újra, elveszne huszonkét esztendő egy másodperc alatt, eltűnnének a fegyőrök, a vedrek, a moslák s a mosolygós köpöcsésére sem gondolhatnék soha, és világ sem lehetnék többé, hogy díszes girlandokba öltöztessem a múltamat, repülni kellene, ez jut eszembe megint, de hogyan lehet felemelkedni a magasba, szárnyak kellenének, a madaram szárnyai ott maradtak a cellám ablakában a rácsokra fagyva, egyetlenegy megoldás maradt, megállítom benne az időt, véglegesen, mindörökre. Aztán a madár fejét is elhelyezem mellette a sírhantok közé. A temető most hallgat, mindig elhallgat egy pillanatra, amikor kap egy halottat.

Nagyon meghalni is lehet, például a mosoly, amely az öröklét jegyében született, nagyon meghalt az arcomon.

- Nem tudtam elrepülni, pedig lengettem a karom, lengettem nagyon.
- Tudom - mondja a fegyőr. - Huszonöt év gyorsan eltelik - s mutat a fal mellett felsorakoztatott vedrek felé.

Megindulok a jelzett irányba, látok egy kamerát, ahogy velem mozog, a kicsi zöld emberkék beállnak a startvonalra, a jeladás késik, de egyszer biztosan beint valaki, vagy én, vagy az énem, vagy egy másik én. Várom a társamat, akinek csak biccentettem valamikor.

PLUGOR SÁNDOR: ÖNARCKÉP